

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Această traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul prezentului document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Notă informativă privind jurisprudența Curții nr. 128

Martie 2010

Al-Saadoon și Mufdhi c. Marii Britanii- 61498/08

Hotărâre din 2.3.2010 [Secția a IV-a]

Articolul 3

Tratament inuman

Obligații pozitive

Deținuți predați autorităților irakiene în pofida riscului că aceștia vor fi supuși pedepsei capitale: *violare*

Articolul 13

Recurs efectiv

Recursul în fața Camerei Lorzilor devenit inoperant din cauza predării deținuților autorităților irakiene înainte ca recursul să fi fost examinat: *violare*

Articolul 34

Împiedicarea exercitării dreptului la un recurs

Deținuți predați autorităților irakiene în pofida unei măsuri provizorii, sub pretextul unui „obstacol obiectiv”, care a făcut imposibilă respectarea măsurii: *violare*

Articolul 46

Articolul 46-2

Executarea unei hotărâri

Măsuri individuale

Statul pârât obligat să întreprindă toate măsurile pentru a obține garanții din partea guvernului irakian că reclamanții nu vor fi pasibili de pedeapsa cu moartea

În fapt – Cauza se referă la capătul de cerere a doi resortisanți irakieni care reproșează autorităților britanice în Irak, predarea lor autorităților irakiene, în pofida unei măsuri provizorii a Curții Europene în temeiul articolului 39 din Regulament și pentru expunerea lor, astfel, unui risc real de a avea un proces inechitabil urmat de o condamnare prin spânzurare.

În 2003, reclamanții au fost reținuți de către forțele britanice ca urmare a invaziei Irakului de către forțele armatei multinaționale. Suspectați că ar fi fost înalți responsabili ai partidului Baath sub vechiul regim și că ar fi organizat acte de violență împotriva forțelor coaliției, aceștia au fost mai întâi deținuți într-un centru de detenție, administrat de britanici în calitate de deținuți de securitate. În octombrie 2004, în finalul unei anchete privind decesul a doi soldați britanici, poliția militară britanică a conchis că un anumit număr de elemente indica că reclamanți au participat la ambuscada în care cei doi bărbați au fost omorâți la 23 martie 2003 în sudul Irakului. În decembrie 2005, aceștia au fost acuzați de omor și autoritățile britanice i-au trimis în fața instanțelor penale irakiene. O ordonanță care autoriza menținerea lor în detenție de către armata britanică la Bassora a fost de asemenea pronunțată. Autoritățile britanice au modificat statutul reclamanților; din „deținuți de securitate”, aceștia au devenit „deținuți pentru infracțiune penală”. În continuare, în 2006, cauzele acestora au fost transmise Tribunalului Penal Bassora, care a considerat că faptele de care erau acuzați reclamanții constituiau crime de război, și intrau prin urmare în competența Tribunalului Special irakian, care avea puterea să aplice pedeapsa cu moartea. Acesta din urmă a solicitat în nenumărate rânduri ca reclamanții să fie transferați în custodia lor. Reclamanții au contestat în fața instanțelor engleze legalitatea transferului preconizat. La 19 decembrie 2008, *Divisional Court* l-a declarat legal. La 30 decembrie 2008, Curtea de Apel a confirmat această decizie. Admițând că reclamanții erau expuși unui risc real de a fi executați, aceasta a considerat că chiar înainte de expirarea la 31 decembrie 2008 a mandatului ONU, Regatul Unit nu exercita asupra lor puterea autonomă a unui stat suveran, dar nu reprezenta decât tribunalul irakian și nu avea puterea discreționară proprie pentru a-i deține, libera sau transmite autorităților irakiene, dar acționau pur și simplu la cererea și ordinul Tribunalului Special irakian și era obligat să-i transfere în temeiul acordurilor încheiate între Marea-Britanie și Irak. Potrivit Curții de Apel acest raționament s-ar aplica *a fortiori* după expirarea mandatului, în măsura în care forțele britanice nu ar mai avea dreptul legal să dețină irakieni și în orice caz, chiar dacă reclamanții intrau sub jurisdicția Regatului Unit, acesta ar fi fost obligat în temeiul dreptului internațional să îi transmită Tribunalului Special irakian, cu condiția ca acest fapt nu-i expune riscului de a fi supuși unei crime împotriva umanității sau actelor de tortură; or, executarea prin spânzurare nu era constitutivă nici de unul, nici de altul. Din aceste motive, Curtea de Apel a respins recursul reclamanților. Cererile lor de autorizare pentru a sesiza Camera Lorzilor și cererile lor privind măsurile provizorii, de asemenea, au fost respinse.

Puțin timp după ce a fost informată despre decizia Curții de Apel, Curtea Europeană, în temeiul articolului 39 din regulamentul său, a indicat guvernului britanic că reclamanții nu trebuiau să fie nici expulzați, nici transferați până la o nouă notificare. Cu toate acestea, la 31 decembrie 2008, Guvernul a răspuns că din cauza faptului că mandatul ONU ar expira la miezul nopții, nu putea, în mod excepțional, să aplice măsura indicată de Curte, și că reclamanții au fost predați autorităților irakiene mai devreme, în cursul zilei. Procesul reclamanților în fața

Tribunalului Special irakian a început în mai 2009 și s-a încheiat în luna septembrie a aceluiași an cu un verdict de achitare privind toate capetele de acuzare și de liberare imediată a acestora. În urma recursului formulat de procuror, Curtea de casație irakiană a trimis cauzele spre rejudecare solicitând autorităților irakiene să efectueze o anchetă suplimentară înainte de un nou proces. Până în prezent, reclamanții sunt încă deținuți.

În decizia de admisibilitate, emisă la 30 iunie 2009 (a se vedea Nota informativă nr.120), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a conchis că, dat fiind că autoritățile Regatului Unit exercitau un control total și exclusiv, de fapt și de drept, asupra penitenciarului din Bassora unde erau deținuți reclamanții, aceștia relevau de jurisdicția Regatului Unit până în momentul predării acestora autorităților irakiene la 31 decembrie 2008.

În drept – Articolul 3: deși, atunci când Convenția a fost redactată, pedeapsa cu moartea nu era considerată ca fiind contrară normelor internaționale de protecție a drepturilor omului, toate statele membre ale Consiliului Europei s-au orientat spre abolirea totală a acesteia, în fapt și în drept. Astfel, cele două Protocoale la Convenție care abolesc pedeapsa cu moartea în timp de război (Protocolul nr.6) și apoi în toate circumstanțele (Protocolul nr.13) au intrat în vigoare și ambele au fost ratificate de Marea Britanie. Toate statele membre, cu excepția a două, au semnat Protocolul nr.13 și, printre ele, toate, cu excepția a trei, l-au ratificat. Aceste cifre cât și practica constantă a statelor care au instituit un moratoriu privind pedeapsa capitală, demonstrează că articolul 2 din Convenție interzice în prezent pedeapsa cu moartea în toate circumstanțele. Prin urmare, nimic nu împiedică de a considera că această sancțiune – nu numai sursă de durere fizică, ci și de suferințe morale intense din cauza anticipării morții – constituie o pedeapsă sau un tratament inuman și degradant în sensul articolului 3.

Având în vedere natura elementelor prezentate împotriva reclamanților și a faptelor de care erau acuzați, existau, începând cu august 2004 – dată la care pedeapsa cu moartea a fost reintrodusă în Irak – motive serioase de a crede că aceștia erau supuși unui risc real de a fi condamnați la moarte dacă erau judecați și condamnați de o instanță irakiană. Însuși reclamanții erau fără nicio îndoială conștienți de acest risc. În opinia Curții, aceștia, cel puțin începând cu luna mai 2006 – dată la care instanțele penale irakiene s-au declarat competente pentru a examina cauzele lor – au simțit o teamă fondată și constantă de a fi executați; și putem, în mod rezonabil presupune că această teamă le-a provocat suferințe morale intense, în mod sigur intensificate din momentul predării reclamanților autorităților irakiene, la 31 decembrie 2008.

În ceea ce privește argumentul Guvernului, potrivit căruia, în temeiul unor principii de drept internațional bine stabilite autoritățile erau obligate să predea reclamanții autorităților irakiene la cererea acestora din urmă, în scopul respectării suveranității țării, Curtea reamintește că statele contractante nu pot încheia acorduri internaționale contrare obligațiilor ce le revin în numele Convenției, în special, dacă în cauză sunt pedeapsa cu moartea și riscul unor daune grave și ireversibile. De asemenea, Curtea nu este de acord cu analiza efectuată de instanțele britanice, care s-au considerat obligate să respecte principiile de drept internațional care restrâng obligația de a acorda „azil diplomatic” în cazul când persoana în cauză, riscă să fie supusă unui tratament atât de grav încât să constituie o crimă împotriva umanității. Situația reclamanților este diferită de cea a solicitanților de azil: ei nu au căutat refugiu la autoritățile britanice, dar însuși autoritățile sunt cele care, prin arestarea și deținerea lor, i-au plasat sub jurisdicția Marii Britanii. În aceste circumstanțe,

statul pârât avea obligația primordială de a asigura faptul că arestarea și detenția reclamanților nu duce la o încălcare a drepturilor lor.

În orice caz, Curtea nu este convinsă că protecția necesară a drepturilor reclamanților garantate de Convenția, ducea în mod inevitabil la o încălcare a suveranității irakiene. Se pare că autoritățile britanice nu au încercat cu adevărat să negocieze cu autoritățile irakiene o protecție împotriva riscului de a fi supuși pedepsei cu moartea. De exemplu, aparent acestea nu au încercat să exploateze faptul că inițial, procurorii irakieni în mod clar erau reticenți să intențeze ei-înșiși urmărirea penală din cauza caracterului extrem de mediatizat al acestor cauze, pentru a obține din partea guvernului irakian un acord în baza căruia acuzații ar fi fost judecați de o instanță britanică, fie în Irak, sau în Marea Britanie. De asemenea, acestea nu au solicitat, înainte să decidă de a deferi cauzele jurisdicției irakiene, o garanție că această măsură nu va expune reclamanții riscului de a fi supuși pedepsei capitale. De fapt, acestea nu au permis niciodată o asemenea garanție.

În absența unei asemenea garanții, transferul cauzelor reclamanților instanțelor irakiene și predarea acestora autorităților locale au încălcat obligațiile ce-i revin Marii Britanii în temeiul articolelor 2 și 3 din Convenție și în temeiul articolului 1 din Protocolul nr. 13. Astfel, în pofida faptului că rezultatul examinării cauzelor în fața Tribunalului Special irakian rămâne incert, reclamanții au fost supuși, cel puțin începând cu mai 2006, unui tratament inuman, și anume din cauza temerii de a fi executați de către autoritățile irakiene.

Concluzie: violare (unanimitate).

Articolul 6: Curtea este de acord cu concluzia instanțelor naționale, potrivit căreia nu a fost demonstrat că în momentul predării autorităților irakiene reclamanții erau expuși unui risc de a avea un proces vădit inechitabil în fața Tribunalului Special irakian. În plus, procesul a avut deja loc la data hotărârii și aceasta constată că nu i-a fost comunicat niciun element de natură să pună la îndoială această apreciere.

Concluzie: absența violării (unanimitate).

Articolul 13 și 34: Guvernul a invocat că „un obstacol obiectiv” l-a împiedicat să aplice măsura provizorie indicată în temeiul articolului 39 din Regulamentul Curții și doar predarea reclamanților autorităților irakiene îi permitea, potrivit lui, să respecte suveranitatea statului irakian. În ceea ce o privește, Curtea consideră, la rândul său, că statul pârât era responsabil de situația în care se afla pentru că, în primul rând, nu a solicitat să-i fie prezentată o garanție obligatorie privind pedeapsa cu moartea înainte de a deferi cauzele reclamanților instanțelor irakiene și de a preda reclamanții autorităților locale, și în al doilea rând, acesta a încheiat cu un al stat un acord contrar obligației de protecție a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ce-i revin în temeiul Convenției. De asemenea, acesta nu a demonstrat că nu exista niciun mijloc realist sau realizabil de a proteja aceste drepturi.

În plus, Guvernul nu a convins Curtea că a întreprins toate măsurile rezonabile, de fapt niciuna, pentru a încerca să respecte măsura indicată în temeiul articolului 39. De exemplu, acesta nu a prezentat Curții nicio tentativă având scopul de a explica situația autorităților irakiene și de a găsi împreună cu acestea o soluție temporară. Pașii întreprinși pe lângă autorităților locale înainte de a le preda reclamanții la 31 decembrie 2008 nu au fost suficiente pentru a obține garanția obligatorie că nu vor fi supuși pedepsei capitale și cele pe care le-a întreprins

ulterior au intervenit după ce reclamanții au părăsit jurisdicția lor, adică după ce autoritățile britanice au pierdut orice putere reală și tangibilă de a le asigura securitatea. Astfel, statul pârât nu a făcut totul ce era rezonabil posibil pentru a se conforma măsurii provizorii și astfel a expus reclamanții unui risc serios de prejudiciu grav și ireparabil. Această situație, de asemenea, a avut efectul de a priva de orice eficiență, în mod nejustificat, orice recurs în fața Camerei Lorzilor.

Concluzie: violare (șase voturi contra unu).

Articolul 46: reclamanții trăiesc cu temerea de a fi executați. Guvernul trebuie să pună capăt în mod urgent acestei situații luând toate măsurile posibile pentru a obține din partea autorităților irakiene garanția că aceștia nu vor fi supuși pedepsei cu moartea.

Articolul 41: constatarea încălcării articolelor 3, 13 și 34 împreună cu măsura indicată în temeiul articolului 46, constituie în sine o satisfacție echitabilă suficientă pentru eventualul prejudiciul moral.

© **Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012**

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Poate fi reproducă în scop necomercial, cu condiția ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior la Fondul fiduciar pentru drepturile omului. Dacă intenționați să utilizați vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© **Council of Europe/ European Court of Human Rights, 2012**

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has share it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© **Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012**

Les langues officielles de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>) où de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.